

Nr 905

Av herr Hagberg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 110, angående vissa anslagsfrågor m. m. inom försvarsdepartementets verksamhetsområde.

I proposition nr 110 formuleras målsättning för krigsmakten.

I samma proposition begäres 100 milj. kr. för att kompensera prisstegringar, i huvudsak enligt förslag i årets IV huvudtitel.

Därjämte behandlas det fortgående omorganisationsarbetet inom försvarsmakten, som illustrerar tendensen att bygga ut apparaten och göra lägre tjänster dyrbarare. Inom flygvapnet ökar därigenom lönekostnaderna med 944 000 kr. med en samtidig »besparing» av 210 000 kr., alltså en nettoökning med 734 000 kr.

På arméns konto överföres 33 löjtnantsbefattningar till kapten i 16 fall, major i 17 fall och från kapten till major i 6 fall. 59 sergentbefattningar överföres till 50 fanjunkare och 9 förvaltare.

I den samtidigt avlämnade proposition 107 — anslag till fortifikationsförvaltningen — införes 25 nya tjänster. Samtidigt meddelas att 1958 års riksdagsbeslut om personalbegränsningen vid fortifikationen aldrig realiserats!

I den samtidigt avlämnade propositionen nr 110 om totalförsvarets regionala ledning, som i princip verkar förnuftig och borde möjliggöra stora personalbesparingar, ges ingen sammanfattande redovisning över vad personalförändringarna innebär. Det motiveras till en del med att vissa personalfrågor måste ytterligare bearbetas.

Betecknande är dock att tre nya generallöjtnants- respektive viceamiralsbefattningar föreslås och att i dessa tre regioner därjämte skall finnas generalmajorer eller konteramiraler, överstar och kommandörer. Detta aktualiserar förmodligen ganska snart en uppflyttning av försvarsgrenarnas chefer till trestjärniga generaler respektive amiraler och i så fall kommer förstas ÖB att få ytterligare en stjärna med de betydande löneförhöjningar detta innebär.

Uppflyttning av tjänster och en oerhörd fördyring av organisationen är genomgående tendenser i mängden av propositioner som riksdagen bifallit sedan 1957 och som bland annat lett till att försvarets förvaltningskostnader fyrdubblats, medan lönekontot som helhet ökat 65 procent.

Vi har redan i en särskild motion påtalat detta, yrkat avslag på nya fördyringsförslag och förordat en central utredning för att nedbringa de oer-
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1964. 4 saml. Nr 905—911*

hört snabbt ökade kostnaderna för staber, förvaltningar och andra grenar av försvaret i syfte att åstadkomma verkliga besparingar. Riksdagen har dock gett dessa krav en kallsinnig behandling. Under dessa förhållanden begränsar vi oss just nu till att påtala tendensen.

Krigsmaktens målsättning

I den målsättning för krigsmakten som försvarsministern formulerat i proposition nr 110 finner vi med tillfredsställelse att en antydan om partisankrafter tillåtits framskynta. Organisatoriska konsekvenser har dock inte dragits. Tidigare tal om att offra uthålligheten till förmån för högst verklighetsfrämmande målsättningar har utgått. Inte heller återfinns man det tidigare kortsiktiga talet om att hålla ut tills hjälp kommer, vilket tillåtits påverka utformningen av beväpning, organisation, strategi och taktik.

I dessa avseenden tillmötesgår den föreslagna målsättningen vår tidigare kritik.

Det måste samtidigt påpekas att hittillsvarande militära organisations utformning och målsättningar inte svarar mot de nya i viktiga avseenden.

Då den nya målsättningen utformats som en politisk manifestation, bör samtidigt klart uttryckas, att försvarets uppgift är att hävda neutraliteten och bekämpa invasion respektive ockupation. Sådana uppgifter däremot som uppappar illusioner och står i strid med alla nutida krigs erfarenheter borde enligt vår mening inte upprepas.

Den i förslaget ställda uppgiften att avvärja en stormaktsinvasion jämte samtidiga luftlandsättningsföretag inom landet och upprätta ett segt försvar mot en andra samtidig stormaktsinvasion till sjöss eller lands verkar långt mer än ambitiös även vid konventionell krigföring med tanke på att varje välplanerad invasion lyckades under andra världskriget och nödvändiggjorde en mångårig befrielsekamp. Ingen av stormakterna ägde krafter att avvärja sådana invasioner. Det är inte särskilt troligt att någon stormakt skulle kunna lösa den uppgift som formulerats för den svenska försvarsmakten. Därmed diskuterar vi naturligtvis inte det önskvärda i att kunna lösa densamma.

Vi ser en stor fara i nuvarande krigsplanläggning, att den vill möta en potentiell stormaktsfiende med dess egna vapen och metoder, där en småstat inte med bästa vilja och de största offer kan bli jämbördig. Vid en sådan krigföring riskerar vi att efter några veckor ha våra stridskrafter i graven, på sjukhusen eller i fånglägren, att ha kommunikationsleder, energikällor, industrier och befolkningscentra sönderslagna. Det andra världskrigets lärdomar är därvid övertygande nog.

Den av försvarsministern utformade målsättningen för krigsmakten karakteriseras av honom själv som »en politisk manifestation». Den innehåller en hel del riktiga tankar, men den skämmas av sådana illusioner och brist på realism som ovan påtalats. Den kräver det omöjliga och glider lätt förbi

det möjliga. Den öppnar vägen för de omåttligaste ekonomiska krav och den mest äventyrliga och verklighetsfrämmande strategi.

Om vårt land vid en sådan krigsföring möter en fiende som har tusentals vätebomber och tiotusentals atombomber och atomgranater, blir talet om att göra uppgiften dyrbar och tidsödande för angriparen bara ett självbe-
drägeri.

Det bör klargöras att neutralitetsvärnet och kampen mot en ockupation är huvudsaken.

Det bör klargöras i både målsättning och organisation, att om Sverige påtvingas kriget, påtvingas det också partisankriget, gerillakriget, det s. k. fria kriget och att den viktigaste krigsplanläggningen är att förbereda sig därpå. Det är mycket möjligt att det schweiziska milissystemet kan ge vissa anvisningar för en sådan organisation.

Krigsmakten borde med hänsyn härtill också ges en sådan utformning att den söker påtvinga motståndaren kampen med sina egna metoder och, så långt som möjligt, försvårar fiendens användning av sådana vapen där han är överlägsen (kärnvapen, kemiska och biologiska vapen, bombflyg, raketer, stridsvagnar, artilleri och större krigsfartyg).

Man måste i planläggningen komma bort från den hasardartade inriktningen på några veckors hjältekamp med ett säkert nederlag som perspektiv under den falska förespegligen att snabb hjälp skulle kunna erhållas. Kommer kriget med konventionella stridsmedel, bör man inrikta sig på att det blir långvarigt och oerhört ödeläggande. Man måste därför i försvaret av gränser och kustområden kombinera seghet och elasticitet med stridsekonomi, som garanterar försvarets fortsatta slagkraft och förmåga till verk-
samma insatser i en långvarig aktivt defensiv krigsföring. Man måste själv välja stridsterräng och stridsmetoder och påtvinga fienden dessa samt undvika förintelseslag, där de egna krafterna på kort tid kan oskadliggöras.

Vi hemställer därför,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 110 i skrivelse till regeringen vid förberedelserna för en ny försvarsutredning förordar att krigsmaktens målsättning och organisation omformas med hänsyn till vad ovan anförts.

Stockholm i april 1964

H. Hagberg

Helmer Holmberg

G. Rydning